

Е. Б. Бойченко,
к. е. н., доцент кафедри економіки підприємств, старший науковий співробітник,
Інститут економіко-правових досліджень НАН України м. Донецьк

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ДІАГНОСТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО СОЦІУМУ

E. Boychenko,
Candidate of Economics, Associate Professor,
Senior Researcher Institute of Economic and Legal Researches of National Academy of Sciences in Ukraine

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF DIAGNOSTICS ACCOMPLISHMENT OF REGIONAL SOCIETY

Мета статті полягає в обґрунтуванні методологічних засад здійснення діагностики регіонального соціуму. Доведено, що діагностика складається з таких послідовних та взаємопов'язаних етапів як аналіз, синтез та оцінка досліджуваного явища. Кожний окремий етап здійснення діагностики можна розглядати як самостійний, але варто враховувати, що кожен послідовний етап (синтез або оцінка) виконується на результатах попереднього. Змістом аналізу регіонального соціуму, тобто розкладання досліджуваного предмета або явища на характерні для нього складові частини, є комплексне дослідження основних складових відтворення соціального життя населення, визначення причинно-наслідкових зв'язків і тенденцій їх розвитку. Використання синтетичного методу у діагностиці, тобто об'єднання раніше виділених частин (ознак, властивостей, відношень) предмета в єдине ціле, дозволяє об'єднати отримані в процесі аналізу результати та на їх засаді обґрунтувати силу (міра інтенсивності) та напрям (тенденції) впливу одних складових соціального життя населення відповідної території на інші. Оцінка як остання складова дозволяє описати та охарактеризувати стан об'єкта дослідження як унікальне поєднання ознак на засаді отриманих у результаті аналізу причинно-наслідкових зв'язків і тенденцій їх розвитку та синтезу складових процесів відтворення соціального життя населення.

The purpose of the article consists in the ground of methodological principles of diagnostics accomplishment of regional society. It is well-proven that diagnostics consists of such successive and interrelated stages as an analysis, synthesis and estimation of the researched phenomenon. Every separate stage of diagnostics accomplishment can be examined as independent, but it costs to take into account that every successive stage (synthesis or estimation) is executed on results of the previous one. The content of analysis of regional society, i.e. decomposition of the researched object or phenomenon on specific for it component parts is a complex research of basic constituents of social life recreation of population, determinations of causal effects and their progress trends. Use of synthetic method in diagnostics, i.e. integration of previously selected parts (signs, properties, relations) allows to unite the results got in the process of analysis and on their principle to ground force (measure of intensity) and direction (tendencies) of influence of one constituents of social life of population of the proper territory on other.

Estimation, as the last constituent allows describing and characterizing the state of object research as unique combination of signs resulted of causal effects and their progress trends and synthesis of component processes of social life recreation of population.

Ключові слова: діагностика, регіональний соціум, соціальне життя, аналіз, синтез, оцінка.
Key words: diagnostics, regional society, social life, analysis, synthesis, evaluation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Виявлення закономірностей відтворення соціально-го життя регіонального соціуму, яке відбувається за умов певних соціальних відносин і національних традицій, соціально-економічних і демографічних особливостей, зумовлює необхідність проведення діагностики цього процесу та отримання обґрунтованого висновку на засаді сукупності методів, засобів та принципів, які забезпечують виявлення наявних тенденцій. У сучасній

науці існує потужний інструментарій методів дослідження, які використовуються для розв'язання різних за своїм характером наукових завдань, у тому числі це сто-сується методичного забезпечення досліджень регіонального соціуму. Вибір методів залежить від об'єкта та предмета дослідження, їхньої мети і завдань, інформаційного забезпечення та ін. У цьому випадку особли-вого значення набуває визначення методологічних за-сад здійснення діагностики регіонального соціуму.

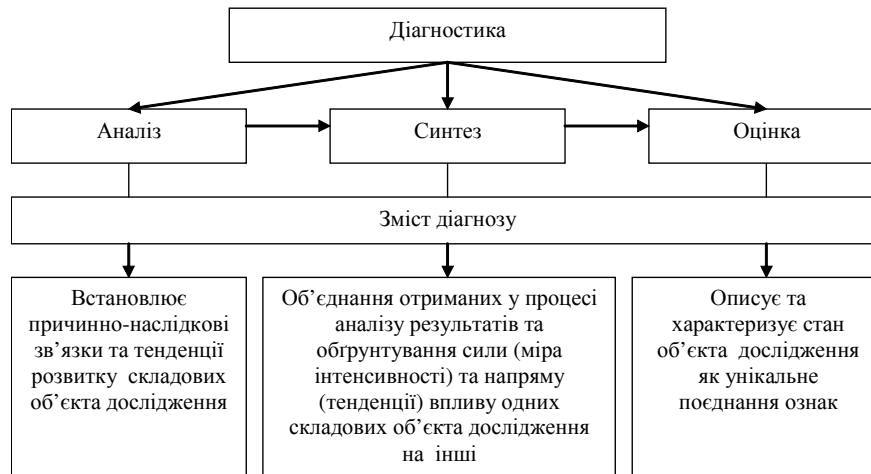

Рис. 1. Етапи здійснення діагностики регіонального соціуму

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням методології діагностики регіонального соціуму присвячено чимало досліджень провідних вчених таких, як Василенко Д.В. [1], Дмитриєва О.Г. [2], Загорная Т.О. [3], Лексин В.Н. [4] и др. Досліджуючи існуючі підходи до встановлення сутності діагностики, було доведено, що існує, у загальному вигляді, три підходи до її визначення. По-перше, це здатність розпізнавати стан об'єкта, по-друге, визначення сутності поняття "діагностика" через складову управлінської діяльності, по-третє, визначення сутності через розуміння того, що вона є інструментарієм здійснення аналізу стану об'єкту дослідження. Отже, у сучасній науці не має чіткого підходу щодо визначення поняття діагностики, і як наслідок цього, визначення методологічних засад її здійснення.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є визначення методологічних засад здійснення діагностики регіонального соціуму.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

На засаді дослідження існуючих підходів щодо сутності поняття "діагностика" можна вважати, що діагностика визначається: по-перше, як складова управлінської діяльності (на мікрорівні — підприємство, організація, установа; макрорівні — держава, регіон, галузь), що призначена виконувати контролюючу функцію, метою якої є встановлення відхилень розвитку об'єкта від нормативних показників та реагування на них ще на стадії розвитку. По-друге, як здатність розпізнавати стан об'єкта, тобто формування обґрунтованого висновку за рахунок аналізу виявлених тенденцій, проблем і причин, які викликають негативний тренд його розвитку. По-третє, умовою проведення діагностики є наявність науково-методичного забезпечення, використання якого дозволяє виявити, описати й ототожнити проблеми, що розпізнаються, у процесах аналізу, синтезу та оцінки.

Слід зазначити, що під методологією слід розуміти концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища. У методології виділяють два рівні пізнання: теоретичний — висунення і розвиток наукових гіпотез і теорій, формулювання законів та виведення з них логічних наслідків, зіставлення різних гіпотез і теорій; емпіричний — спостереження і дослідження конкретних явищ, ек-

сперимент, а також групування, класифікація та опис результатів дослідження. Для розробки методологічних засад здійснення діагностики регіонального соціуму необхідно деталізувати процес відтворення його соціального життя і, відповідно, запропонувати набір показників, за допомогою яких можливо простежити динаміку цих процесів, провести моніторинг явищ, що відбуваються, та здійснювати корекційні заходи, які впливають на розвиток.

Підтримуючи думку Т. Загорної, автор вважає, що діагностика складається з таких послідовних та взаємопов'язаних етапів. По-перше, аналіз, по-друге, синтез, по-третє, оцінка досліджуваного явища [3]. Слід зазначити, що кожний окремий етап здійснення діагностики можна розглядати як самостійний. Але варто враховувати, що кожний послідовний етап (синтез або оцінка) виконується на результатах попереднього. Використання того чи іншого підходу до діагностики залежить від поставленого перед діагностикою завдання.

Відповідність змісту діагнозу етапам здійснення діагностики представлено на рисунку 1.

Основою будь-якого наукового знання виступає діалектична теорія пізнання, що передбачає дослідження динаміки, внутрішніх протиріч, взаємозв'язку і взаємозумовленості окремих явищ, визначення рушійних сил та об'єктивних законів розвитку.

Дослідження соціального життя регіонального соціуму неможливо без початого етапу діагностики — аналізу. Аналіз (від грецького слова analysis — розділяю, розчленовую) — це метод дослідження, уявне чи практичне розкладання досліджуваного предмета або явища на характерні для нього складові частини, виділення в ньому окремих боків, вивчення кожного елемента чи боку явища окремо як частини одного цілого. Метою аналізу є пізнання частин як елементів складного цілого [5, с. 155]. Також аналіз можна уявити як етап, що передедує прийняттю рішень, на якому вивчаються можливі варіанти з метою вибору економічно найбільш вигідних з них, оптимальних для даних умов [6, с. 23]. Аналіз та синтез є загальнологічними методами пізнання та мислення, які використовуються в емпіричних та теоретичних дослідженнях.

Основне призначення аналізу — це поділ цілого на частини. Завдання розпадається на підзавдання, система — на підсистеми, цілі — на підцілі тощо. У разі потреби цей процес повторюють, що дає ієрархічні деревоподібні структури. Зазвичай, коли об'єкт аналізу складний, слабо структурований, погано формалізований, то операцію декомпозиції виконує експерт. Якість побудованих експертами дерев залежить як від їхньої компетентності в певній галузі знань, так і від застосовуваної методики декомпозиції [7, с. 138].

А. Шеремет зауважує, що за допомогою аналізу вивчають реальну дійсність — факти, процеси, тобто той первинний матеріал, який підлягає дослідженню. Завдання аналізу полягає в тому, щоб за видимістю явищ розкрити їх сутність, зрозуміти існуючі між ними зв'язки, пізнати причини їх виникнення, тенденції розвитку. Проникнення в сутність досліджуваних явищ можливо за допомогою наукових методів дослідження [8, с. 21].

Аналіз як функція управління, спрямований на наукове обґрунтування прийняття рішень, здійснюється на засаді методологічних положень та інструментарію. Аналіз передбачає, по-перше, наявність системи філософських, економічних, соціальних, математичних та інших знань, які допомагають сформулювати обґрунтовані судження про природу, зміну і розвиток соціально-економічних явищ, процесів та, по-друге, використання відповідної організаційної структури, принципів, функцій, методів та інформаційної бази. Отриманні під час аналізу результати дають змогу формувати логіку мислення, формалізувати події, давати наукову інтерпретацію сутності об'єктивних і суб'єктивних змін. Активним елементом цього процесу є людське мислення, яке охоплює поняття, судження, висновки та відображає загальне за диференціацією та синтезом властивостей речей, явищ, показників відповідно до їхньої сутності, реальності у динаміці та розвитку.

Економічний аналіз враховує характер мислення, ідеологію, пріоритети та цінності, які впливають на об'єктивну природу аналітичних висновків і пропозицій. Будь-який аналітичний пошук передбачає достатню суму знань відповідних категорій, їхню природу та різнопланове тлумачення, а також охоплює використання основних наукових методів аналізу, синтезу, індукції, дедукції, емпіричного, раціонального, кількісного, якісного тощо. Для дослідження соціально-економічних систем, явищ і процесів пріоритетним є опрацювання даних за фактами життєдіяльності регіонального соціуму, що вже відбулися чи можуть відбутися [9, с. 9—10].

Аналіз поділяється, по-перше, на прямий, або емпіричний, який полягає у формальному (за допомогою формальних, а не змістових методів і прийомів) опрацюванні певного масиву емпіричної економічної інформації, застосовується на стадії поверхневого ознайомлення з об'єктом (проводиться виділення окремих його частин, виявлення особливостей, виробляються найпростіші вимірювання тощо). Однак даний тип аналізу не дозволяє повністю пізнати сутність явища [1, с. 52—53].

По-друге, зворотній, або елементарно-теоретичний аналіз, який використовується для виявлення сутності досліджуваного явища та базується на теоретичних міркуваннях стосовно причинно-наслідкового зв'язку різних явищ або дії будь-якої закономірності. При цьому виділяються та з'єднуються явища, які здаються суттєвими, а другорядні ігноруються. Операції аналізу ґрунтуються на теоретичних судженнях, до яких можуть належати положення про причинно-наслідкові зв'язки різних явищ.

По-третє, структурно-генетичний аналіз, що вимагає виокремлення у складному явищі таких елементів, які мають вирішальний вплив на всі інші боки об'єкта. Цей вид аналізу дає можливість глибше проникнути в сутність об'єкта досліджень. Він потребує виділення основних елементів або ланок складного явища, які є його основою і визначають інші боки досліджуваного явища.

Наступним етапом діагностики регіонального соціуму виступає синтез, який являє собою об'єднання окремих боків пізнання як єдиного цілого. Єдність аналізу та синтезу в людській свідомості дає змогу зрозуміти навколишній світ.

Під синтезом розуміється об'єднання раніше виділених частин (боків, ознак, властивостей, відношень) предмета в єдине ціле. Аналіз і синтез — діалектично суперечливі та взаємозумовлені методи наукового дослідження. Аналіз виконує попереднє розчленування предмета на складові частини і розгляд кожної з них. Однак процес розчленування тільки тоді стане засобом досягнення предмета, коли він буде не механічною операцією, безвідносно щодо місця і значення кожного з елементів, які утворюють предмет, а виділенням суттєвого, того, що становить основу зв'язку всіх боків досліджуваного об'єкта. Так, діалектичний аналіз перетворюється на засіб проникнення в сутність речей. Проте, відіграючи велику роль у пізнанні, аналіз не дає знання конкретного, знання об'єкта як єдності різноманітного, єдності численних визначень. Це завдання виконує синтез. Аналіз і синтез органічно взаємопов'язані та взаємозумовлюють один одного на кожному етапі процесу пізнання [10].

Доведено, що метою аналізу є комплексне дослідження основних складових відтворення соціального життя населення, визначення причинно-наслідкових зв'язків і тенденцій розвитку. Однак це виявляється не завжди досяжним. Для причинно-наслідкового опису (тобто коли умови, що входять у причину, дійсно перелічані) не існує поняття навколишнього середовища, тому що для наслідку не потрібно нічого, крім причини. Отже, у синтетичному підході настає момент, коли потрібно розкласти ціле на частини чи об'єднати частини в ціле, тобто зробити відповідно декомпозицію й агрегування [7, с. 137].

Отже, не тільки аналітичний метод неможливий без синтезу (на цьому етапі частини агрегують у структуру), але й синтетичний метод не уявляється без аналізу (потрібна дезагрегація цілого для пояснення функцій частин). Аналіз і синтез доповнюють, але не замінюють один одного. Системне мислення поєднує обидва зазначені методи [7, с. 138]. Отже, синтез є однією із трьох складових діагностики регіонального соціуму, мета якого — об'єднання схожих елементів, ознак, та іншого в єдине ціле. Так, наприклад, синтетичний метод дозволяє визначити силу та напрям впливу такої складової, як відтворення населення на процеси формування трудових ресурсів та рівень суспільного здоров'я. Чи, навпроти, визначити силу та напрям впливу складових відтворення суспільного здоров'я на формування, розподіл, перерозподіл та використання трудових ресурсів, чисельність та вікову структуру населення. Відтворення освітнього рівня регіонального соціуму на стан суспільного здоров'я, а також на формування, розподіл, перерозподіл та використання трудових ресурсів, чисельність та вікову структур населення тощо.

Наступним етапом здійснення діагностики регіонального соціуму є оцінка. У словнику української мови під поняттям "оцінка" розуміється, по-перше, дія за значенням оцінити, оцінювати; по-друге, це вартість, ціна чого-небудь; по-третє, думка, міркування про якість, характер, значення та інше когось, чого-небудь; по-четверте, прийняте позначення якості знань і поведінки учнів [11]. У філософському розумінні поняття "оцінка" визначається як спосіб, що встановлює абсолютну або порівняльну цінність об'єкта дослідження. У системі моральних відносин оцінка виконує, головним чином, роль моральної санкції, соціальна значущість й ефективність якої визначається реальною вагою моралі серед інших факторів, що детермінують людську поведінку. Будь-яка конкретна оцінка являє собою застосування деякого загального морального положення (принципу, норми, ідеалу, постулату, критерію) до

приватної ситуації [12, с. 270]. У педагогіці оцінка у вигляді числа виражає думку викладача (іншої контролюючої особи) про рівень знань учня (якість його роботи). Оцінка у метрології використовується як наближене значення величини або параметра, знайдене за експериментальними даними. В економіці за допомогою оцінки встановлюється вартість матеріальних та нематеріальних об'єктів з урахуванням прав на них та інтересів стосовно них суб'єктів цивільних прав [13].

У економіко-математичному словнику доводиться, що оцінка — це поняття математичної статистики, економетрії, метрології, кваліметрії та інших дисциплін. За її допомогою характеризується і порівнюється ефективність різних ресурсів (наприклад, природних та трудових ресурсів та ін., а також об'єктивно обумовлені оцінки, нормативи тощо). Статистична оцінка визначається як функція від результатів спостережень, вживана для оцінки невідомих параметрів розподілу ймовірностей досліджуваних випадкових величин. Оцінка застосовується для кількісного визначення параметрів економіко-математичних моделей за допомогою статистичного перетворення вибіркової (спостережуваної) інформації [14].

За допомогою оцінки визначається стан майже усіх соціально-економічних явищ у суспільстві. Слід зазначити, що вона дозволяє встановити стан об'єкта дослідження як на мікроекономічному, так і макроекономічному рівнях. Наприклад, на макrorівні оцінка використовується з метою визначення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, а також соціальної, зовнішньоекономічної, інвестиційної, інноваційної, маркетингової, рекламної та інших видів діяльності. Також, із метою встановлення якості та конкурентоспроможності продукції, ринкової вартості бізнесу, майна підприємства, його можливого банкрутства, земельних ділянок, будівель та споруд, машин та обладнання тощо; для визначення стану фінансових, матеріальних та трудових ресурсів тощо. На макrorівні оцінка використовується для визначення соціально-економічного й інноваційно-технологічного стану та потенціалу розвитку, інвестиційної привабливості, демографічного та культурного розвитку країни, регіону; нерівномірності розвитку регіонів; ефективності розвитку соціальної інфраструктури тощо.

Визначення оцінки відтворення соціального життя регіонального соціуму відбувається за допомогою відповідних показників та методів дослідження, що дозволяє описати та охарактеризувати стан об'єкта дослідження як унікальне поєднання ознак.

Стан об'єкта дослідження описується за допомогою системи показників, які виконують роль критерію, параметра, величини, рівня, індикатора та за допомогою яких здійснюється оцінка, встановлюється діагноз стану регіонального соціуму. Діагностика регіонального соціуму виконується на засаді комплексних соціальних показників, зміст яких полягає у співвідношенні між декількома соціальними індикаторами. У науковій літературі соціальні індикатори розглядаються як кількісні характеристики рівня розвитку соціальної сфери, що мають чітко виражену практичну спрямованість, їм відведено роль орієнтирів соціального розвитку [15]. Зарубіжні підходи вибору соціальних індикаторів ґрунтуються на трьох підходах: цільовому, структурному й адресному.

Сутність цільового підходу визначається на засадах та визначених державою (або міжнародними, неурядовими організаціями) пріоритетах, хід реалізації яких відстежується за допомогою базових індикаторів. За таким підходом разом із комплексною метою визначаються шляхи її досягнення і

відповідним чином структурований набір індикаторів. Структурний підхід базується на виборі індикаторів, що відображають стан і динаміку всіх компонентів соціального — економічного розвитку. Цей підхід розповсюджений найбільше і використовується для моніторингу різних аспектів соціального життя населення, оцінки збалансованості соціального розвитку, взаємозв'язків і динаміки окремих індикаторів, у тому числі для перевірки їх достовірності. Адресний підхід диктує різну логіку вибору індикаторів стосовно до того, яка цільова група буде ними користуватися. При цьому підході важливий відбір ключових індикаторів (у тому числі простих інтегральних індексів), що дозволяють відслідковувати стратегічні цілі розвитку регіонального соціуму [16, с. 31—32].

Встановлення обґрунтованого діагнозу залежить, у тому числі, від точності та достовірності оцінки відтворення соціального життя регіонального соціуму. Складність отримання такої оцінки пов'язана з тим, що за її допомогою, як способом встановлення значущості складових соціального життя, охоплюється безліч різних процесів, які не виражаються одним узагальнюючим показником.

Отже, з метою оцінки складових відтворення соціального життя слід використовувати комплексну (узагальнюючу) оцінку. У літературі висловлюється думка, що така оцінка соціально-економічного процесу може не мати закінченого економічного змісту, бути "ірраціональною" та введеною штучно як математичне узагальнення приватних показників. Незважаючи на це, вона є важливим інструментом діагностики регіонального соціуму.

Комплексна оцінка повинна виражати сутність життєдіяльності регіонального соціуму, охоплювати всі форми суспільного життя та їх структурні компоненти; включати обмежене число узагальнюючих показників; бути еластичною та несуперечливою. Вона є характеристикою, яку отримують за одночасного й узгодженого дослідження сукупності параметрів, які відображають усі або більшість аспектів зміни та розвитку соціально-економічних явищ і процесів. Вона містить загальні висновки про результати розвитку об'єкта дослідження. Складність комплексної оцінки полягає у тому, що за багатокритеріального аналізу (багатофакторних систем) важко виокремити узагальнюючий показник — критерій оцінки [9].

Завдання комплексної оцінки відтворення соціального життя регіонального соціуму зводяться до визначення інтегрального (синтетичного) параметра на засаді агрегування різних методів кількісного і якісного аналізу. Зведення певної кількості показників у єдиний інтегральний показник дає змогу визначити якісну відмінність (поліпшення чи погіршення) досягнутого стану від бази порівняння, хоча при цьому неможливо виміряти ступінь відмінності. Побудова інтегрального показника не означає, що для оцінювання можна використовувати лише один показник. Навпаки, інтегральний показник є лише загальним орієнтиром соціально-економічної ситуації, а для дослідження об'єкта використовують систему показників [9].

Серед методів комплексної оцінки можна виділити описові та розрахункові. Описові використовуються для якісної характеристики складових соціального життя населення, що важко виміряти кількісно. Основними недоліками цих методів оцінки є неоднозначність висновків дослідників, гіпотетичний характер результатів досліджень, несумісність при порівняннях. Описова оцінка може виступати як самостійний елемент діагностики або як доповнення до розрахункової.

Розрахункові методи оцінки спираються на кількісні показники. Розрахункова оцінка є основ-

ною формою кількісного аналізу. В основу цих методів може бути покладений принцип порівняння досягнутого рівня розвитку у звітному періоді з базисним або попереднім, виявлених загальних тенденцій із рівнем інших аналогічних систем.

ВИСНОВКИ

Таким чином, змістом аналізу регіонального соціуму є комплексне дослідження основних складових відтворення соціального життя населення, визначення причинно-наслідкових зв'язків і тенденцій їх розвитку з метою встановлення обґрунтованого, на засаді отриманих результатів проведеного дослідження, діагнозу.

Використання синтетичного методу у діагностиці регіонального соціуму дозволяє об'єднати отримані в процесі аналізу результати та на їх засаді обґрунтувати силу (міра інтенсивності) та напрям (тенденції) впливу одних складових соціального життя населення відповідної території на інші.

Оцінка як остання складова діагностики регіонального соціуму дозволяє описати та охарактеризувати стан об'єкта дослідження як унікальне поєднання ознак на засаді отриманих у результаті аналізу причинно-наслідкових зв'язків і тенденцій їх розвитку та синтезу складових процесів відтворення соціального життя населення.

Література:

1. Василенко Д.В. Экономическая диагностика функционирования региона: методы, способы, формы: монография / Д.В. Василенко; науч. ред. В.Н. Василенко; НАН Украины, Ин-т экономика-правовых исследований. — Донецк: Юго-Восток, 2013. — 207 с.
2. Дмитриева О.Г. Региональная экономическая диагностика. / О.Г. Дмитриева. — Спб.: Изд-во Санкт-Петербургского Университета экономики и финансов, 1992. — 127 с.
3. Загорная Т.О. Экономическая диагностика как инструмент организации развития предприятия на рынке / Т.О. Загорная // Вісник Донецького ун-ту Економіка і права. — Т. 2. — 2006. — № 3. — С. 149—158.
4. Лексин В.Н. Региональная диагностика: сущность, предмет и метод, специфика применения в современной России (вводная лекция предполагаемого учебного курса) / В.Н. Лексин // Российский экономический журнал. — 2003. — № 9—10. — С. 64—86.
5. Тарелкін Ю.П. Методологія наукових досліджень: [навч. посіб.] / Ю.П. Тарелкін, В.О. Цикін. — Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. — 196 с.
6. Анализ и прогнозирование развития экономики региона / Н.Д. Прокопенко, Ф.Е. Полонский, А.А. Решетняк и др.; отв. ред. Н.Г. Чумаченко АН Украины, Ин-т экономики промышленности. — Киев: науч. Думка, 1991. — 228 с.
7. Чорней Н.Б. Теорія систем і системний аналіз: [навч. посіб.] / Н.Б. Чорней, Р.К. Чорней. — К.: МАУП, 2005. — 256 с.
8. Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: [учебник] / А. Д. Шеремет. — 3-е изд., доп. — М.: ИНФРА-М., 2011. — 352 с.
9. Мних Є.В. Економічний аналіз: [підручник] / Є.В. Мних. — Київ: ЦУЛ, 2003. — 412 с.
10. Сергієнко В.В. Філософські проблеми наукового пізнання: [навч. посіб.] / В.В. Сергієнко. — Кременчук: Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2011. — 103 с.
11. Словник української мови: в 11 томах. — Том 5, 1974. — 828 с. [Електронний ресурс]. — Доступ до ресурсу: <http://sum.in.ua/s/ocinka>
12. Минина М.А. Психолингвистический анализ семантики оценки: автореф. дис. на соиск. науч. степ-

ени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 / М.А. Минина. — М., 1995. — 15 с.

13. Оценка (значения). Материал из Википедии — свободной энциклопедии [Електронний ресурс]. — Доступ до ресурсу: <http://ru.wikipedia.org/wiki>

14. Лопатников Л.И. Популярный экономика-математический словарь / Л.И. Лопатников. — М., 1990. — 256 с.

15. Mills C. On Social Indicators and Development / C. Mills. — Geneva, 1980. — С. 4.

16. Дунец О. А. Система показателей социальной диагностики состояния общества в условиях демократических преобразований в Украине / О.А. Дунец // Культура народов Причерноморья. — 2006. — № 96. — С. 31—33.

References:

1. Vasilenko, D.V. (2013), Jekonomicheskaja diagnostika funkcionirovanija regiona: metody, sposoby, formy [Economic diagnostics functioning region: methods, techniques, forms], Yuhovostok, Donetsk, Ukraina.
2. Dmitrieva, O.G. (1992), Regional'naja jekonomicheskaja diagnostika [Regional economic diagnostika], Sankt-Peterburgskogo Universiteta jekonomiki i finansov, Sankt-Peterburg, Rossiya.
3. Zagornaja, T.O. (2006), "As a tool for economic diagnostics development organization of the enterprise market", Visnik Donec'kogo un-tu Ekonomika i prava, vol. 3, pp. 149—158.
4. Leksin, V.N. (2003), "Regional diagnostics: the nature, object and method, specific applications in modern Russia (introductory lecture course intended)", Rossijskij jekonomicheskij zhurnal, vol. 9—10, pp. 64—86.
5. Tarielkin, Yu.P. and Tsykin, V.O. (2010), Metodolohii naukovykh doslidzhen' [Methodology of research], Vydavnytstvo SumDPU im. A. S. Makarenka, Sumy, Ukraina.
6. Prokopenko, N.D. Polonskij, F.E. and Reshetnjak, A.A. (1991), Analiz i prognozirovanie razvitija jekonomiki regiona [Analysis and forecasting of regional economic development], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.
7. Chornej, N.B. and Chornej, R.K. (2005), Teoriia system i systemnyj analiz [Theory of systems and system analysis], MAUP, Kyiv, Ukraine.
8. Sheremet, A.D. (2011), Teoriya jekonomicheskogo analiza [Theory of economic analysis], YNFRA-M, Moskva, Rossiya.
9. Mnykh, Ye.V. (2003), Ekonomichnyj analiz [Economic analysis], TsUL, Kyiv, Ukraine.
10. Serhiienko, V.V. (2011), Filosofs'ki problemy naukovoho piznannia [Philosophical problems of scientific knowledge], Kremenchuts'kyj natsional'nyj universytet imeni Mykhajla Ostrohrads'koho, Kremenчук, Ukraine.
11. Slovnuk ukrains'koi movy (1974), available at: <http://sum.in.ua/s/ocinka> (Accessed 4 January 2014).
12. Minina, M.A. (1995), "Psycholinguistic analysis of semantics evaluation", Ph.D. Thesis, Moskva, Rossiya.
13. Material — Wikipedia, the free encyclopedia, "Ocenka (znachenija)", available at: <http://ru.wikipedia.org/wiki> (Accessed 4 January 2014).
14. Lopatnikov, L.Y. (1990), Populjarnyj jekonomiko-matematicheskij slovar' [Popular Economics and Mathematics Dictionary], Moskva, Rossiya.
15. Mills, C. (1980.) On Social Indicators and Development, Geneva, Switzerland.
16. Dunec, O.A. (2006), "The system of indicators of social diagnosis of the condition of society in democratic reforms in Ukraine", Kul'tura narodov Prichernomor'ja, vol. 96, pp. 31—33.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2014 р.